

"Lisan-ı istidatla ve lisan-ı ihtiyac-ı fitrî ile olan dualar dahi, bir mâni olmazsa ve şerâit dahilinde ise, daima makbuldürler." cümlesini izah eder misiniz; "mâni olmazsa" ve "şerait dahilinde ise" ne demektir?

"Lisan-ı istidat" kabiliyet dili demektir. Mesela, bir çocuğun ziraat mühendisliğine olan istidadı dilidir ve şartlar da müsait olursa o çocuk iyi bir ziraat mühendisi olabilir. Ama o çocuğun ziraatın mümkün olmadığı bir muhitte olması, şartların onu farklı noktaya sevk etmesine sebep oluyor.

Şayet uygun bir zemin bulabilirse, o zaman kabiliyeti istikametinde terakki ve tekemmül eder.

Sadece kabiliyetin olması yetmiyor, tıpkı bir tohumun topraksız, havasız ve susuz yeşerememesi gibi. Evet, bir tohumun içindeki program ancak hava, su ve toprak ile buluşursa inkişaf edebilir. *Burada tohum kabiliyeti, hava, su ve toprak ise şerait yani şartları ve zemini temsil ediyor.*

"Lisan-ı ihtiyac"ta da benzer bir mâna bulunuyor. İnsanın fitrî ihtiyaçlarına kahir ekseriyetle müsbet cevap veriliyor. Mide acıkıyor, Allah da bu acıkma ihtiyacına binaen yeryüzünü bir erzak deposu ya da leziz yemeklerin piştiği bir mutfak yapıyor.